

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ	6
1.1. Бюджетна система України: сутність , структура та принципи побудови	6
1.2. Світовий досвід проведення децентралізації місцевих бюджетів	8
РОЗДІЛ 2. РОЗВИТОК МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ	11
2.1. Розвиток місцевих фінансів в Україні	11
2.2. Дослідження доцільності проведення децентралізації на прикладі Слобожанської об'єднаної територіальної громади	17
РОЗДІЛ 3. ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЛЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ	22
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	28
ДОДАТКИ	31

ВСТУП

В умовах глибоких ринкових трансформацій національної економіки актуалізується проблема розвитку адміністративно-територіальних одиниць, оскільки їх розвиток залежить від їх бюджетного потенціалу. Через систему місцевих бюджетів відбувається не лише формування і розподіл фінансових ресурсів місцевих органів влади, але і здійснюється проведення ефективної і раціональної бюджетної політики на рівні територіальних громад, регулювання темпів і пропорцій соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць. У зв'язку з цим особливо актуальним є завдання підвищення ефективності управління соціально-економічними процесами на рівні територіальних громад та їх фінансове забезпечення на даному етапі розвитку України.

Розвиток України як незалежної держави з європейськими цінностями потребує підвищення якості державного управління у різних сферах економічної політики, формування ефективного місцевого самоврядування на засадах децентралізації влади та бюджетної системи.

За період набуття незалежності в Україні не відбувалося модернізації системи управління державними та місцевими фінансами, незважаючи на те, що практична частина реформи з децентралізації України стартувала ще в 2008 році.

Децентралізація є складною реформою, яка покликана змінити всю систему управління країною, де громади отримують можливість самостійно ухвалювати рішення і відповідати за їх реалізацію, самостійно визначати пріоритети соціально-економічної і фінансової політики, їх реалізовувати.

Актуальність дослідження теми. Відповідно до Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", місцеві бюджети є фінансовим планом утворення і використання фінансових ресурсів, що необхідні для забезпечення функцій і повноважень органам місцевого самоврядування. Це означає, що повноваження на здійснення фінансування витрат бюджету

мають відповідати його надходженням на відповідній території і бути збалансованими. Тому аналіз процесів об'єднання територіальних громад, формування і використання їх фінансової бази та впливу на соціально-економічний розвиток території, громади за допомогою власних фінансових ресурсів, ресурсів визначених державним бюджетом для їх самодостатності є актуальними в реформуванні країни.

Метою наукової роботи є визначення проблемних аспектів у сфері місцевих фінансів в умовах децентралізації бюджетів та напрями їх вирішення, а також аналіз ефективності проведення децентралізації для місцевих бюджетів України загалом та для об'єднаних територіальних громад.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

1. висвітлити сутність бюджетної системи України, а також визначити її принципи та структуру;
2. дослідити зарубіжний досвід з питання децентралізації;
3. здійснити аналіз розвитку місцевих фінансів в Україні;
4. проаналізувати ефективність децентралізації для місцевих бюджетів України та для об'єднаних територіальних громад;
5. виділити проблемні питання для місцевих фінансів в контексті децентралізації, які є на сьогоднішній день, та шляхи їх вирішення.

Об'єктом дослідження в даній науковій роботі є ефективність проведення децентралізації бюджетів для фінансів сільських громад .

Предмет дослідження – процес дослідження та аналізу доходів та видатків місцевих бюджетів, а також реформування бюджетної системи України.

В процесі дослідження при вирішенні поставлених завдань застосовувалися математичні та графічні методи, а також методи синтезу, порівняння і логічного узагальнення.

Всі проведені дослідження та розрахунки були здійснені на основі бюджетного кодексу України, податкового кодексу України, законодавства з

питань місцевого самоврядування, періодичної та наукової літератури, навчальних посібників, статей та публікацій, офіційних електронних джерел.

Новизна роботи полягає в тому, що:

- вперше розглянуто вплив децентралізації бюджетів на організацію фінансів об'єднаних територіальних громад;
- обґрунтовано доцільність проведення децентралізації на прикладі Слобожанської ОТГ.

Результати проведених досліджень опубліковано в матеріалах IV Науково-практичної конференції «Шляхи підвищення конкурентоспроможності соціально-економічної системи країни», яка була проведена 29 листопада 2018 р. у Миколаївському міжрегіональному інституті розвитку людини «Україна».

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ

1.1. Бюджетна система України: сутність, структура та принципи побудови

Бюджетна система України — це сукупність державного і місцевого бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного та адміністративно-територіального устроїв і врегульована нормами права [4].

Бюджетна система складається з державного бюджету України, республіканського бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів. Сукупність усіх бюджетів, що входять до складу бюджетної системи України, є зведеним бюджетом України.

До місцевих бюджетів України належать обласні, районні в містах, селищні та сільські бюджети. Бюджет об'єднує бюджет області, бюджети районів і міст обласного підпорядкування [5].

У Бюджетному кодексі України визначені такі принципи побудови бюджетної системи України:

- 1) єдності (забезпечується єдиною правовою базою, єдиною грошовою системою, єдиним регулюванням бюджетних відносин, єдиною бюджетною класифікацією, єдністю порядків виконання бюджетів і ведення бухгалтерського обліку та звітності);
- 2) збалансованості (повноваження на здійснення витрат бюджету мають відповідати обсягу надходжень до бюджету на відповідний бюджетний період);
- 3) самостійності (державний бюджет України та місцеві бюджети є самостійними. Самостійність бюджетів забезпечується закріпленням у них відповідних джерел доходів, правом відповідних органів державної влади на визначення напрямів використання коштів відповідно до законодавства України, правом відповідних рад самостійно і незалежно одне від одного розглядати та затверджувати відповідні бюджети);

- 4) повноти (до складу бюджетів належать усі надходження до бюджетів і витрати бюджетів, що здійснюються відповідно до нормативно-правових актів органів державної влади та місцевого самоврядування);
- 5) обґрунтованості (бюджет формується на основі реалістичних макропоказників економічного і соціального розвитку держави та розрахунках надходжень до бюджету і витрат бюджету, що здійснюються відповідно до затверджених методик і правил);
- 6) ефективності (під час складання і виконання бюджетів усі учасники бюджетного процесу мають прагнути досягнення запланованих цілей за залучення мінімального обсягу бюджетних коштів і досягнення максимального результату за використання визначеного бюджетом обсягу коштів);
- 7) субсидіарності (розподіл видатків між державним бюджетом і місцевими бюджетами має ґрунтуватися на максимально можливому наближенні надання суспільних послуг до їх безпосереднього споживача);
- 8) цільового використання бюджетних коштів (бюджетні кошти використовуються тільки на цілі, визначені бюджетними призначеннями);
- 9) справедливості та неупередженості (бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами);
- 10) публічності та прозорості (Державний бюджет України та місцеві бюджети затверджуються, а рішення щодо звіту про їх виконання приймаються відповідно Верховною Радою України, Верховною Радою АРК та відповідними радами);
- 11) відповідальності (кожен учасник бюджетного процесу несе відповідальність за свої дії або бездіяльність на кожній стадії бюджетного процесу) [4].

Держава, здійснюючи свою бюджетну політику, впливає на суспільство через доходи і видатки.

1.2. Світовий досвід проведення децентралізації місцевих бюджетів

Ефективне задоволення потреб населення залежить від фінансової самодостатності території. Основою фінансової автономії органів місцевого влади є місцеві бюджети, які використовуються для регулювання господарських процесів, розвитку культури і освіти, вирішення соціальних проблем тощо. Місцеві бюджети виступають важливим елементом системи фінансового регулювання не тільки регіону, але й економіки загалом.

У країнах Європи кожен бюджет самостійний і відокремлений від інших, причому бюджети адміністративних одиниць нижчого рівня не включені до бюджетів адміністративних одиниць вищого рівня.

Наприклад, власні доходи місцевих бюджетів складають у Швеції та Швейцарії понад 70%, в Іспанії – 50%, у Норвегії – 56% доходів місцевих бюджетів. Це свідчить про те, що власні доходи є основним джерелом надходжень до місцевих бюджетів унітарних європейських країн.

У таких країнах, як Греція, Південна Корея, Туреччина місцеві бюджети формують свої доходи виключно за рахунок податкових надходжень і не використовують трансфертів.

У країнах з розвинутою економікою значну роль відіграють майнові податки, а саме: податки на нерухоме майно фізичних та юридичних осіб та податок на землю. Наприклад, частка майнових податків у структурі податкових надходжень місцевих бюджетів становить від 30-40% у Франції та Іспанії до 99,5% у Великобританії.

Місцеві органи влади у розвинутих країнах мають право надавати пільги для сплати податків, що надходять у місцеві бюджети. Створюючи особливі чи пільгові режими оподаткування, місцева влада залучає додаткові інвестиції, сприяє новому будівництву, розвитку зовнішньоекономічних зв'язків. Причому, досвід різних країн показує, що чим менш розвинута та чи інша територія, тим більші пільги надають їй органи влади з метою подолання відставання [16].

Цікавим прикладом стимулювання економічного розвитку регіонів стала політика Китаю. Зокрема, якщо підприємство не могло досягнути певного рівня прибутку, то повинне було сплачувати більшу кількість податків. У випадку перевищення обумовленого рівня прибутку підприємства сплачували прибутки на пільгових умовах.

Реформування місцевого самоврядування у Німеччині ще у середині 1960-х років було розпочато із роботи експертної комісії, що мала вирішити такі завдання — обґрунтувати функції місцевих органів влади у сучасному суспільстві та розміри територіальних громад для їх ефективного виконання (за площею та кількістю населення). Комісія розробила дві моделі таких громад, одна — для сільських громад (кількість населення 8 тис. чол., мінімальна — 5 тис.), друга — для районів із високою щільністю населення, де оптимальна кількість жителів громади становила 30 тис., а на місцеві органи влади покладалося виконання додаткових функцій.

У Польщі у 1999 р. процеси децентралізації влади розпочалися з передачі видаткових повноважень від центральних до місцевих органів влади (воєводств, округів, муніципалітетів). Повноваження місцевих органів влади було поділено на власні функції та повноваження, що делеговані державними адміністраціями (за домовленістю сторін). За польським законодавством, той, хто делегує повноваження, має забезпечувати повне їх фінансування, а у разі порушення строків фінансування стягується пеня у такому ж розмірі, як за податковою заборгованістю [1].

У федеративних державах (Німеччина, США, Швейцарія та ін.) децентралізація полягає у поєднанні зовнішньої цілісності з внутрішньою різноманітністю на рівні місцевого самоврядування (штати, землі, кантони та ін. з внутрішньою диференціацією форм і розмаїттям у системах управління), а розподіл функцій і компетенцій між федеральним урядом і місцевими структурами є суттєвим елементом у системі поділу та балансу влади. В унітарних державах (Франція, Швеція, Японія та ін.) децентралізація втілюється шляхом встановлення кількох адміністративних рівнів: у Швеції

таких рівнів три – держава, ленди, комуни; у Франції – чотири – держава, регіони, департаменти, комуни.

Аналітики інформаційної кампанії Stronger Together відзначають, що фінансування місцевого самоврядування стало важливим каменем спотикання при реформуванні цієї сфери у європейських країнах. Наприклад, в Угорщині держава забезпечує близько 50% дохідної частини місцевих бюджетів, а їхні власні доходи не перевищують однієї третини. Місцева влада стверджує, що обсяг власних доходів для них недостатній. Місцевих податків в угорців чотири. Головний – податок з обороту, який сплачують розміщені на території громади підприємства. В середньому він дає 16% сукупного доходу громад, але там, де працюють великі підприємства, цей податок може забезпечувати 30-40% потреб місцевого бюджету.

Українська концепція реформи децентралізації за формою дуже схожа з польською. Базовою одиницею там є гміна – місто, містечко чи кілька сіл, аналогом нашого району є повіт. Великі міста такі як Варшава прирівнюються у правах з повітом і окремі райони в таких містах є окремими гмінами. Повіти об'єднані в воєводства. Більшість коштів, зібраних на території гміни у вигляді місцевих податків (податок на нерухомість, земельний та екологічний збори), там і залишаються.

Самостійність гміни виходить дуже значна: 20% бюджету – це власні доходи, 30% – надходження від податку на доходи фізичних осіб, 35% – дотації (без зазначення цільового призначення) і 15% – субвенції (на конкретне завдання, за яке потрібно відзвітувати). Але це не означає, що громади цілком утримують себе самі, оскільки дуже важливим фактором залишаються субвенції з бюджету ЄС. [6].

Комплексне реформування місцевого самоврядування та удосконалення регіональної бюджетної політики неможливе без усвідомлення досвіду європейських країн, без вивчення їх рекомендацій та фінансової підтримки як окремих заходів, так і конкретних проектів. Також це питання актуальне для формування регіональної інфраструктури

РОЗДІЛ 2. РОЗВИТОК МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ

2.1. Розвиток місцевих фінансів в Україні

Розглядаючи зміст категорії децентралізація та її види, варто стверджувати, що децентралізація як процес передбачає передачу значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. Фінансова децентралізація відображає фінансові повноваження органів регіонального рівня і є однією з фундаментальних умов незалежності та життєздатності органів місцевої влади [20].

Першою спробою проведення реформи децентралізації в Україні було прийняття 7 грудня 1990 року Закону України «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве самоврядування». У 1997 році цей закон втрачає чинність із прийняттям нового Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», згідно з яким у ст.16 матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є в комунальній власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад [21].

На сучасному етапі важливу роль у процесах децентралізації відіграє реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади відповідно до основних положень Європейської хартії місцевого самоврядування, яка стала невід'ємною складовою національного законодавства у цій сфері [19].

Впровадження реформи розпочато на основі Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, Програми діяльності Уряду, «Стратегії-2020» Президента України та відповідного плану з їх реалізації. За Концепцією в Україні має бути визначена сучасна територіальна основа для побудови простої та логічної системи органів

місцевого самоврядування та органів виконавчої влади, у якій місцевому самоврядуванню відводиться особливе значення щодо підсилення його спроможності та здатності забезпечити комфортні умови для жителів територіальних громад у містах та селах [17].

Першочерговим кроком на шляху реформи місцевого самоврядування стало завдання щодо фінансової децентралізації, яка розпочалася шляхом прийняття змін до Бюджетного і Податкового кодексів України (далі – ПКУ), зокрема передачі органам місцевого самоврядування додаткових бюджетних повноважень і стабільних джерел доходів для їх реалізації; стимулювання територіальних громад до об'єднання та переходу на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом з відповідним ресурсним забезпеченням на рівні міст обласного значення тощо.

Наступним важливим кроком - стало прийняття Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та Методики формування спроможних територіальних громад, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України у квітні 2015 року з метою запровадження правових засад формування спроможних територіальних громад шляхом підвищення їх фінансової та економічної спроможності [10].

За 2017 р. місцеві бюджети України отримали 229,4 млрд грн доходів (не враховуючи міжбюджетних трансфертів), що на 128,3 млрд грн. більше, ніж 2014 р. (не враховуючи АР Крим). Від зміни бюджетних правил розподілу доходів між місцевими та державним бюджетами виграли майже всі області України [13].

Приріст доходів місцевих бюджетів за період 2014-2017 рр. в два рази пояснюється новим акцизом з роздрібного продажу, модернізацією старих податків (земельний податок, збільшення кількості платників єдиного податку), підвищенням розміру мінімальної заробітної плати, внесенням змін до законодавчих актів [Додаток А].

Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України і деякі закони України (відносно податкової реформи)» від 28.12.2014 № 71-

VIII передбачене об'єднання двох спеціальних режимів в один. Такий спецрежим оподаткування, як фіксований сільськогосподарський податок, переноситься в єдиний податок шляхом введення окремої (четвертої) групи платників єдиного податку — сільськогосподарських товаровиробників [9].

1 січня 2015 року відповідно до Закону України від 28 грудня 2014 року № 71-VIII "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи" (далі - Закон № 71) запроваджено акцизний податок з роздрібного продажу підакцизних товарів (пиво, алкогольні напої, тютюнові вироби, нафтопродукти та інше паливо) та одночасно скасовано збір на розвиток виноградарства, садівництва та хмелярства.

Сума податку на доходи фізичних осіб збільшилась на 77 % у 2017 р. в порівнянні з 2014 р. у зв'язку зі зміною суми мінімальної заробітної плати (2014 р. - 1218 грн., 2017 р. – 3723 грн.), а також підвищенням ставки податку (з 15% у 2014 р. до 18 %, починаючи з 2016 р.).

Податок на прибуток, починаючи з 2015 р., обчислювався за новими правилами через зміни, що були внесені до розділу ПКУ, який присвячений податку на прибуток. Скасовано ставку 5% для суб'єктів ІТ-індустрії, а також більшість пільг із податку на прибуток. З 2015 р. податок обчислюється виходячи із бухгалтерського фінансового результату, відкоригованого на різниці, передбачені ПКУ (пп. 134.1.1 ПКУ) [15].

Плата за використання природних ресурсів за 2014-2017 рр. зменшилась на 83% через скасування плати за користування надрами, збору за користування радіочастотним ресурсом України, збору за спеціальне використання води, збору за спеціальне використання лісових ресурсів;

Ставка податку за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено, підвищена до 3% від їх нормативної грошової оцінки. Для земель, які перебувають в постійному користуванні суб'єктів господарювання, ставка податку становить 12% від їх нормативної грошової оцінки. А також з 1 січня 2015 року плата за землю є складовою податку на майно.

У середньому найбільшими темпами зростали доходи районних (+48.8%) бюджетів, де залишилася більша частка прибуткового податку з громадян. Темпи росту за період з 2014 до 2017 рр. були невеликими (а деколи і негативними) для бюджетів селищ і міст районного значення задля стимулювання об'єднання громад. Питома вага податкових і неподаткових надходжень у загальній сумі доходів місцевих бюджетів майже не змінювалась за досліджуваний період [Додаток Б].

Починаючи із 2014 року спостерігається поступове збільшення частки місцевих бюджетів у зведеному бюджеті (з 37,5% у 2014 році до 49,3% у 2017 році), що, безпосередньо, вказує на зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування та є, на нашу думку, прямим наслідком реалізації Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, ухваленої 1 квітня 2014 року [Додаток В].

Також переконливими фактами ефективного впливу фінансової децентралізації на бюджети місцевого самоврядування в Україні є зниження частки їх дотаційності за досліджуваний період (з 96,3% у 2014 році до 72,5% у 2017 році) та кількості й обсягу наданих Держказначейством позик на покриття тимчасових касових розривів (з 28,1 млрд. грн. у 2014 році до 0,1 млрд. грн. у 2017 році), що свідчить про посилення платоспроможності місцевих бюджетів з часу прийняття реформи місцевого самоврядування [Додаток Г].

На основі Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, Програми діяльності Уряду, «Стратегії-2020» Президента України та відповідного плану з їх реалізації, Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та Методики формування спроможних територіальних громад, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України у квітні 2015 року, органи місцевої влади отримали можливість розробити та схвалити в регіонах Перспективні плани формування спроможних територіальних громад відповідних областей та подати їх на затвердження Уряду.

Кабінетом Міністрів України було затверджено Перспективні плани формування територіальних громад 23 (із 24) областей України (за виключенням Закарпатської області).

У 2015 році 794 сільських, селищних та міських ради добровільно об'єдналися у 159 об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ).

У 2016 році відбувся суттєвий прогрес у формуванні ОТГ – їхня кількість зросла у 2,3 рази. Таким чином, станом на початок 2017 року в Україні налічувалось 366 ОТГ, які об'єднали 1740 місцевих рад і в яких було проведено перші місцеві вибори й розпочато процес обрання старост у селах і селищах об'єднаних громад. Вже на кінець 2017 р. кількість громад збільшилась до 665, а станом на 10.12.2018 р. в Україні налічується 874 ОТГ.

Бюджетна децентралізація в рази збільшила фінансовий ресурс, який залишається в громадах. Серед рівнів місцевих бюджетів показники приросту доходів є найвищим по бюджетах ОТГ – +72,5%. Надходження власних доходів місцевих бюджетів 366 ОТГ за 2017 рік зросли на 87,0 % та склали 9,3 млрд грн (на 4,3 млрд грн. більше в порівнянні з 2016 р.). По бюджетах міст обласного значення приріст становить – 69,3% [13].

Держава підтримує громади, надаючи додаткові фінансові інструменти. Зокрема, у 2017 році субвенція для розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад (ОТГ) склала 1,5 млрд грн. Громади отримують кошти на відбудову соціальних об'єктів, реконструкцію та ремонт вулиць, доріг, мостів, впровадження заходів з енергоефективності, створення ЦНАП, купівлю транспортних засобів. Фінансування Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР) у 2018 році складає 3,5 млрд грн.

Об'єднана громада отримує ті ж податки, що і міста обласного значення. Починаючи з січня 2015 року доходи місцевих бюджетів почали зростати в першу чергу від акцизного податку, та податку на нерухомість (відмінного від земельної ділянки) [14].

Крім того, змінилися пропорції розподілу по місцевих і державних податків. Зараз міста обласного значення і об'єднані громади отримують наступні податкові надходження:

- 60% податку на доходи на доходи фізичних осіб
- 25% екологічного податку
- 5% акцизного податку з реалізації підакцизних товарів
- 100% єдиного податку
- 100% податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності
- 100% податку на майно (нерухомість, земля, транспорт)

Одним з найбільших податків за питомою вагою у структурі місцевого бюджету є податок на доходи з фізичних осіб (ПДФО). До реформи децентралізації ПДФО розподілявся наступним чином: обласні бюджети - 25%, бюджети міст обласного значення - 75%, села і селища - 0%.

Після змін до Бюджетного та Податкового кодексів України з 2015 року до місцевих бюджетів зараховується 60% податку на доходи фізичних осіб, 15% – до обласних бюджетів, решта – до державного бюджету. Виняток – столиця. З бюджету Києва 60% ПДФО перераховується до державного бюджету, 40% залишається в бюджеті міста. Об'єднана громада отримує не тільки повноваження міста обласного значення, а ще й податки, збори, та інші платежі. Отже: села і селища зможуть отримувати ПДФО на місця лише за умови якщо вони об'єднуються.

Окрім фінансів, громади отримали додаткові повноваження - здійснення зовнішніх запозичень, самостійне обрання установ з обслуговування коштів місцевих бюджетів відносно розвитку та власних надходжень бюджетних установ. Також громади отримали повноваження у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства. Відтепер органи місцевого самоврядування можуть самостійно визначати містобудівну політику.

2.2. Дослідження доцільності проведення децентралізації на прикладі Слобожанської об'єднаної територіальної громади

Практичну ефективність децентралізації місцевих бюджетів проаналізуємо на прикладі Слобожанської об'єднаної територіальної громади, яка знаходиться в Дніпропетровській області. Для аналізу було обрано саме цю громаду, адже вона являється однією з найуспішніших громад України. За 2016 рік бюджет громади виріс в 4 рази. Керівництво громади не розгубилось і змогло ефективно освоїти ці кошти на благо своїх жителів.

Слобожанська селищна територіальна громада утворена у 2015 році шляхом об'єднання Ювілейної селищної та Степнянської сільської рад, та розташована на території Дніпровського району Дніпропетровської області. До складу об'єднаної громади увійшли 2 населених пункти, у яких мешкає 14,5 тис. осіб. Центром територіальної громади є смт Слобожанське (до 2016 р. - Ювілейне), яке примикає до північної околиці міста Дніпро[11].

На території громади функціонує 1 фельдшерський пункт, центральна районна лікарня, 2 амбулаторії загальної практики сімейної медицини. За рахунок бюджету органів місцевого самоврядування на території громади функціонують: 2 школи I – III ступеня, 1 школа I ступеня та 4 дитячі садки, 5 закладів культури, 4 заклади фізичної культури.

За 2016 р.у порівнянні з попереднім, бюджет Слобожанської селищної територіальної громади зріс з 56 млн. грн. до 230 млн. грн. До основних платників податків належать 23 промислових підприємства та 15 торговельних підприємств [Додаток Д, Додаток Е].

Так як, Слобожанська селищна територіальна громада була утворена лише 14.08.2015 р., то проаналізуємо виконання плану по доходах і видатках Слобожанської об'єднаної територіальної громади саме за 2017 рік. Стосовно податкових надходжень, то громада перевиконала план по земельному податку з юридичних осіб на 82 % , а з фізичних осіб – в два рази. Фактична

сума неподаткових надходжень Слобожанської ОТГ перевищувала план на 65 % у 2017 р., а саме обсяг доходів від власності та підприємницької діяльності перевищили планову суму на 70 %. Однак відбулось невиконання плану стосовно акцизного податку на 40%. Можливо це можна пов'язати з тим, що акцизний податок із роздрібної торгівлі паливом із 1 січня 2017 року був скасований. Також певні операції з підакцизними товарами звільнились від оподаткування з 01 січня 2017 р. [Додаток Ж].

Стосовно аналізу фінансування установ Слобожанською ОТГ у 2017 р. можна сказати, що на дошкільну освіту громада направила коштів на 13 % менше, ніж було заплановано. Не вистачило фінансів у Слобожанській ОТГ і на такі програми, як: оздоровлення дітей (не виконано план на 35%), розвиток бібліотек (невиконання плану на 30%), розвиток палаців і будинків культури, клубів (план перевищує факт на 30 %), благоустрій міст, сіл, селищ (факт менший за план на 30%), проведення заходів із землеустрою (перевищення плану на 53 %) [Додаток З].

Отже, після проведеного аналізу можна ствержувати про те, що майже за всіма видами своїх доходів громада виконала або навіть перевиконала затвержений план на рік. Однак треба приділити увагу раціональному плануванню, розподілу і використанню цих доходів, адже у громади не вистачає коштів на фінансування багатьох програм, а саме освітніх, соціальних, культурних програм. Також потребує додаткового фінансування благоустрій міст, сіл, селищ; проведення заходів із землеустрою.

Стосовно розвитку громади, то у травні 2016 р. Слобожанська громада першою з-поміж об'єднаних територіальних громад країни, отримала нові повноваження в рамках децентралізації сфери архітектурно-будівельного контролю, пов'язаних з передачею частини дозвільно-реєстраційних та контрольних функцій від Державної архітектурно-будівельної інспекції України органам місцевого самоврядування. До повноважень громади перейшли функції надання дозвільних документів на початок будівельних робіт, прийняття об'єктів в експлуатацію тощо.

Слобожанці в рамках пілотного Проекту Міжнародного фонду «Відродження» першими серед селищних громад країни розробили повноцінну Стратегію свого розвитку. Грамотно втілювати її у життя з листопада 2016 р. допомагають представники Агенства США з міжнародного розвитку і проекту «ДОБРЕ».

Слобожанська об'єднана громада першою в Україні відкрила Центр надання адміністративних послуг, де зараз можна отримати 108 послуг, а також громада самостійно здійснює архітектурно-будівельний контроль.

Децентралізація надала новий імпульс розвитку галузі освіти. Першим вагомим здобутком став новий сучасний дитсадок «Дивосвіт». З утворенням об'єднаної громади всі заклади освіти перейшли в комунальну власність. Тепер це чотири дошкільні навчальні заклади (далі – ДНЗ), три загальноосвітні школи, школа естетичного виховання.

У 2016 р. розроблено проектно-кошторисну документацію та розпочато реконструкцію Степнянського сільського будинку культури вартістю понад 5,147 млн.грн. У 2017 р. відкрилась недільня школа при Храмі на честь Святителя Іоанна Златоуста, що на Золотих ключах [11].

Рішення про будівництво в Слобожанськму критого спортивно-оздоровчого центру с басейном було прийнято ще у 2008 році. Зводити ж об'єкт кошторисом 25 млн. грн. почали лише восени 2016 р. А також заплановані масштабні реконструкції шкільних стадіонів Слобожанського НВК-1 і Степнянської ЗОШ. У Степовому відкрито Центр безпеки, завершується реконструкція сільського Будинку культури і ДНЗ «Сонечко». Продовжаться роботи з упорядкування доріг, вулиць, прибудинкових територій, інфраструктури, будівництва житла та багато іншого.

На розвиток житлово-комунального господарства громади в 2016 – 2020 рр. передбачено понад 74 млн.грн. У 2016 р. на проведення капітального і поточного ремонтів житлового фонду КП «Керуюча компанія «Перспектива» виділено 14,8 млн. грн.

На території Слобожанської селищної територіальної громади планово проводяться такі роботи, як:

- капітальні ремонти доріг, ліфтового господарства;
- утеплення фасадів багатоквартирних житлових будинків, заміна вікон на сходових клітинах усього житлового фонду об'єднаної громади;
- у смт Слобожанське реалізуються проекти з комплексного благоустрою прибудинкових територій.

Приватним акціонерним товариством «Аграрно-виробниче підприємство «Содружество» розпочато реалізацію проекту будівництва житлового мікрорайону «Володимирський» у смт Слобожанське. Масив розрахований на проживання 8-10 тис. мешканців. Тут планується спорудити 21 висотний житловий будинок економ-, бізнес- та еліт – класу загальною площею 300 тис.кв.м.; три торгових центри; торгово-розважальний та багатофункціональний комплекси; об'єкти інфраструктури – школа, дитсадок, 9-поверховий паркінг на 1000 автомобілів, сервісні служби, зелені зони і зони відпочинку.

За програмою «Доступне житло Слобожанської громади» планується будівництво багато-квартирних будинків під доступне та соціальне житло як для громадян пільгової категорії, так і для громадян, які знаходяться на квартирному обліку.

Слобожанська ОТГ в своїх планах має вкласти кошти бюджету громади, власні кошти сільгоспвиробників Степового, а також залучити приватні сторонні інвестиції, інвестиційні ресурси з Фондів регіонального розвитку в організацію оптово-роздрібного ринку у с. Степове. Також планується побудова консервного заводу у межах села Степове зі спеціалізацією на переробці овочей – помідорів, огірків, баклажанів, капусти, моркви тощо [11].

В 2017 р. тільки в першому кварталі виділено на розвиток медицини майже 400 тис.грн. Програмою реформування і розвитку охорони здоров'я на

2016-2020 роки передбачено збільшення площ медичних закладів, розширення переліку та покращення якості медичних послуг.

У 2018 р. Слобожанська громада взяла участь у новому проекті під назвою «Бюджет участі». Бюджет участі – демократичний процес, який надає можливість кожному жителю брати участь в розподілі коштів місцевого бюджету через створення проектів для покращення міста/ОТГ та/або голосування за них. Будь-який житель міста/ОТГ може подати проект, пов'язаний з покращенням життя в місті/ОТГ, взяти участь у конкурсі, перемогти в голосуванні і спостерігати за тим, як його проект реалізують в рамках бюджету 2018 року.

На сьогоднішній момент в Слобожанській ОТГ реалізуються такі проекти:

1. «Квітуча Україна, щастя для дитини!» (звернення уваги учнів на необхідність благоустрою пришкольної території; створення та реалізація проекту дизайну шкільної території навчального закладу);

2. «Розділи сміття, щоб покращити життя!» (Згідно із ст. 22 Закону України «Про відходи» з 2018 року Україна зобов'язалася сортувати все сміття за видами матеріалів, а також розділяти його на придатне для повторного використання);

3. «Телевізійна студія» (створення телестудії за допомогою якої учні та вчителі Слобожанського НВК №1 зможуть створювати відеоролики та шкільні новини);

4. Затишний двір по вулиці 30 років Перемоги с. Степове (активізація місцевої громади до впорядкування своїх прилеглих, прибудинкових територій, надання їм сучасного європейського вигляду, створення комфортних умов для відпочинку мешканців, особливо, дітей молодшого віку, їх фізичного та психологічного розвитку)

5. Будівництво спортивно-дитячого майданчика

6. «Літній кінотеатр в Слобожанському»

7. Встановлення біотуалетів на території Слобожанської ОТГ

РОЗДІЛ 3. ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЛЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ

В Україні процес децентралізації розпочато 2014 року з прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади (01.04.2014 р.), Законів «Про співробітництво територіальних громад» (17.06.2014 р.), «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (05.02.2015 р.) та змін до Бюджетного і Податкового кодексів – щодо фінансової децентралізації [7].

Головна стратегічна мета реформи – створення комфортного та безпечного середовища для життя людини в Україні – може бути досягнута шляхом побудови ефективної системи влади на всіх рівнях (громада – район – область), передачею максимально можливої кількості повноважень на найближчий до громадянина рівень – громадам. А також – створення умов для динамічного розвитку регіонів і надання якісних та доступних суспільних послуг громадянам.

На сьогоднішній день вже готовий законопроект про муніципальну варту, завдяки якому органам місцевого самоврядування буде надано дієвий інструмент наведення порядку на підлеглий території. Муніципальна варта – це структура, яка має стежити за дотриманням правопорядку, опікуватись питаннями благоустрою, незаконних звалищ, місць для паркування тощо.

Водночас питання дефіциту фінансових ресурсів у місцевих бюджетах на виконання ними власних і делегованих повноважень зберігається. Забезпечення відповідності фінансового ресурсу реальним потребам місцевих бюджетів у здійсненні видатків на весь комплекс власних і делегованих державою повноважень потребує додаткових трансфертних коштів з державного бюджету[22].

Фахівці Асоціації міст України дійшли висновку, що найбільш актуальними сучасними проблемами у сфері місцевих фінансів у контексті

бюджетної децентралізації є: недостатня ефективність місцевих податків і зборів; недосконала система розподілу повноважень між державою та місцевим самоврядуванням; незабезпеченість делегованих повноважень; низька якість бюджетного планування; негнучка структура видатків, брак законодавчих актів, які б могли суттєво прискорити процес децентралізації; недоопрацьоване питання стабільного забезпечення державної фінансової підтримки добровільного об'єднання територіальних громад; відсутнє належне кадрове забезпечення органів місцевого самоврядування ОТГ та недостатність кваліфікації службовців місцевого самоврядування для виконання нових функцій; потребує опрацювання питання запровадження механізмів контролю за законністю рішень органів місцевого самоврядування та якістю надання послуг населенню [13].

Тому для поглиблення процесу децентралізації, її успішної реалізації необхідно реалізувати заходи, які б усували перелічені проблеми. Найбільш актуальними вважаємо заходи щодо надання ще більшої самостійності органам місцевого самоврядування, зокрема у частині формування власних доходів шляхом впливу на розмір і ставки місцевих податків і зборів, дотримуючись принципу прозорості, залучення громади до вирішення таких питань. Вагомого значення набуває підготовка фахівців для ОТГ, надання їм кваліфікованих консультацій тощо.

Модернізація бюджетної системи України на засадах децентралізації потребує переходу до нової парадигми державного управління, що ґрунтується не на протиставленні органів влади різних рівнів, а на чіткому розподілі повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування.

Першочерговими кроками на нинішньому етапі повинні стати такі:

1. Розробка і затвердження Міністерством фінансів України та профільними міністерствами державних соціальних стандартів шляхом розробки та затвердження методик розрахунку вартості соціальних послуг і їхнього складу для всіх галузей (освіти, охорони здоров'я та ін.), що дасть

змогу визначати грошовий еквівалент послуги, яка надається, а також її склад.

2. Забезпечення відповідності між фінансовим ресурсом місцевих бюджетів і делегованими їм повноваженнями шляхом визначення механізму їх покриття.

3. Забезпечення адресності соціальних пільг шляхом розробки та затвердження Міністерством фінансів України та Міністерством соціальної політики України дієвого механізму адресного надання пільг і визначення їхньої фінансової оцінки.

4. Підвищення ефективності місцевих податків і зборів шляхом удосконалення Державною фіскальною службою України та Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України механізмів їх адміністрування та формування єдиної бази даних для забезпечення повної та прозорої системи обліку, що дасть змогу забезпечити ефективний фіскальний контроль.

5. Забезпечення ефективності міжбюджетних відносин шляхом розроблення Міністерством фінансів України спільно з Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України проекту Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо вдосконалення механізму фінансування регіонального розвитку».

6. Забезпечення ефективності управління бюджетними коштами шляхом спільного розроблення Мінфіном та Мінрегіоном України відповідного механізму використання коштів місцевих бюджетів, які зосереджені на депозитних рахунках, із можливістю їх використання місцевими громадами для розвитку власної інфраструктури.

Формування ефективної бюджетної політики та дієвої моделі бюджетної децентралізації є запорукою стабілізації динаміки соціально-економічного розвитку та забезпечення реалізації державних функцій. [12].

Проаналізувавши стан організації фінансів у Слобожанській ОТГ, можна визначити, що доцільним для майбутнього розвитку громади є диверсифікація структури місцевої економіки, що неможливо без інвестицій із зовнішніх джерел. Для потужних інвесторів має бути створений привабливий інвестиційний клімат. Для цього доцільно створити промислову зону з логістичними центром, з можливостями ефективно використовувати природні ресурси громади для розвитку фермерства та агропромислового комплексу.

Для збалансованого економічного розвитку громади є необхідність у підтримці підприємництва, зокрема, у створенні сприятливих умов для бізнесу, а також в переорієнтації частини місцевих підприємців з торгівлі на інші сектори. Завдяки розвитку малого бізнесу можливе створення нових робочих місць для реалізації потреб громади в послугах.

Також пріоритетними завданнями стосовно покращення благоустрою Слобожанської ОТГ являються: створення системи збору та утилізації відходів, ремонт доріг та придорожньої інфраструктури, модернізація інфраструктури та благоустрій громади, створення енерго- та ресурсо-заощадливої системи енергопостачання громади. Для вирішення цих проблем потрібно задіяти усі можливі джерела ресурсів: бюджети різних рівнів; фонди спільного фінансування, Державного Фонду регіонального розвитку тощо; міжнародні екологічні програми [20].

Громада має також стати культурним центром з розвиненою соціальною сферою громади, освітнім та духовним центром виховання молодого покоління, екологічного виховання дорослих і дітей. Джерелами фінансування проектів цього напрямку можуть бути бюджети різних рівнів та міжнародні грантові програми.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Провівши аналіз досліджуваної теми, можна зробити такі висновки:

1. Висвітлено сутність бюджетної системи України, а також визначено її принципи та структуру. Бюджетна система України — це сукупність державного і місцевого бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного та адміністративно-територіального устроїв і врегульована нормами права.

2. Досліджено зарубіжний досвід з питання децентралізації. У країнах Європи кожен бюджет самостійний і відокремлений від інших, причому бюджети адміністративних одиниць нижчого рівня не включені до бюджетів адміністративних одиниць вищого рівня.

3. Здійснено аналіз розвитку місцевих фінансів в Україні. Прийняття 7 грудня 1990 року Закону України «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве самоврядування». У 1997 році цей закон втрачає чинність із прийняттям нового Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». На сучасному етапі важливу роль у процесах децентралізації відіграє реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади відповідно до основних положень Європейської хартії місцевого самоврядування.

4. Проаналізовано ефективність децентралізації для місцевих бюджетів України та для об'єднаних територіальних громад. За 2017 р. місцеві бюджети України отримали 229,4 млрд грн доходів (не враховуючи міжбюджетних трансфертів), що на 128,3 млрд грн. більше, ніж 2014 р. (не враховуючи АР Крим). Починаючи із 2014 року спостерігається поступове збільшення частки місцевих бюджетів у зведеному бюджеті та відбулось зниження частки дотаційності бюджетів місцевого самоврядування за досліджуваний період. У 2015 році Кабінетом Міністрів України було затверджено Перспективні плани формування територіальних громад 23 (із 24) областей України (за виключенням Закарпатської області). Держава

підтримує громади, надаючи додаткові фінансові інструменти. Об'єднана громада отримує ті ж податки, що і міста обласного значення.

5. Виділено проблемні питання для місцевих фінансів в контексті децентралізації, які є на сьогоднішній день. Сучасними проблемами у сфері місцевих фінансів у контексті бюджетної децентралізації є: недостатня ефективність місцевих податків і зборів; недосконала система розподілу повноважень між державою та місцевим самоврядуванням; низька якість бюджетного планування; негнучка структура видатків, брак законодавчих актів, які б могли суттєво прискорити процес децентралізації та інші.

Стосовно вдосконалення процесу децентралізації можна внести такі пропозиції:

1. Розробка і затвердження державних соціальних стандартів шляхом розробки та затвердження методик розрахунку вартості соціальних послуг і їхнього складу для всіх галузей; забезпечення відповідності між фінансовим ресурсом місцевих бюджетів і делегованими їм повноваженнями шляхом визначення механізму їх покриття; забезпечення адресності соціальних пільг шляхом розробки та затвердження дієвого механізму адресного надання пільг і визначення їхньої фінансової оцінки.

2. В організації фінансів Слобожанської ОТГ слід приділити увагу раціональному плануванню, розподілу і використанню доходів, адже у громади не вистачає коштів на фінансування багатьох програм, а саме освітніх, соціальних та культурних. Також потребує додаткового фінансування благоустрій сіл та селищ; проведення заходів із землеустрою. З бюджету громади слід і надалі виділяти кошти на проекти, направлені на: модернізацію навчальних закладів та інфраструктури громади; розвиток дітей та молоді; будівництво культурних, розважальних та навчальних центрів чи закладів, а також дитячих майданчиків; створення енерго- та ресурсо-заощадливої системи енергопостачання громади. Для збалансованого економічного розвитку громади є необхідність у підтримці підприємництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Арабчук Я.І. Фінансова децентралізація – основна складова спроможної громади / Я.І. Арабчук // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. – 2016. – № 1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2016_1_20.
2. Бобровська О.Ю. Фінансово-економічне забезпечення територій в умовах децентралізації / О.Ю.Бобровська, А.Ю.Мунько // Аспекти публічного управління / Дніпропетр. регіон. ін-т держ. управління Нац. акад. держ. управління при Президентові України. – Дніпропетровськ, 2015. – № 4 (18). – С. 84-91.
3. Бюджетний кодекс України № 2456-VI за редакцією від 11.10.2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
4. Ганзицька Т.С. Місцеві бюджети в контексті фінансової децентралізації / Т.С. Ганзицька, В.В. Козін // Науковий вісник Херсонського національного університету. Юридичні науки. – 2017. – Вип. 1. – С. 22–26.
5. Деркач М.І. Моделі фіскальної децентралізації країн світу / М.І. Деркач // Вісник Дніпропетровського університету. Серія "Економіка" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201263/3-10.html>
6. Жувагіна І.О. Аналіз реалізації бюджетної децентралізації в контексті соціально-економічного розвитку країни / І.О. Жувагіна, Л.М. Філіпішина // Молодий вчений. – 2017 – №4.4 (44.4). – С. 35–39.
7. Закон України від 17.06.2014 № 1508-VII «Про співробітництво територіальних громад» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>
8. Закон України від 28 .12.2014 № 71-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо

податкової реформи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/71-19>

9. Закон України № 157-VIII за редакцією від 05.05.2018 «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/157-19>

10. Звіт селищного голови Камінського І.М. за 2017 рік // Офіційний сайт Слобожанської селищної ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yubil.softmash.info/Publication/ViewPub?uid=33e108cc-99d8-4f8e-8849-d8a741cd8774>

11. Корець Н.В. Бюджетна децентралізація в Україні: результати реформи та пріоритети розвитку / Н.В. Корець // Економіка. Стратегії розвитку. – 2017 – №2 (43). – С. 81–88.

12. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування станом на 10 грудня 2018 року // Офіційний веб-сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житловокомунального господарства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/346/10.12.2018.pdf>

13. Особливості формування бюджетів об'єднаних територіальних громад / Децентралізація дає можливості. — 2017. - [Електронний ресурс] . — Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/3958>

14. Податковий кодекс України №2755-VI за редакцією від 10.09.2017 [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

15. Прокопенко Л.Л. Досвід реформування місцевого управління в країнах Європейського Союзу / Л.Л.Прокопенко // Аспекти публічного управління, 2015. – № 4 (18). – С. 93-101.

16. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. №333-р //

Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>

17. Результати реформи децентралізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reforms.in.ua/ua/news/rezultaty-reformy-decentralizaciyi>

18. Розвиток бюджетної децентралізації в Україні / за ред. І.О. Луніної. – К. : НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2016. – 70 с.

19. Стратегія розвитку Слобожанської селищної об'єднаної територіальної громади // Офіційний сайт Слобожанської селищної ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yubil.softmash.info/Publication/ViewPub?uid=7ca7fe38-9afb-4850-a063-46d45cfead54>

20. Ткачук А. Про першочергові законопроекти в сфері децентралізації / А. Ткачук // Інститут громадянського суспільства. – 2015. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.csi.org.ua/?p=6010>

21. Формування об'єднаних територіальних громад: стан, проблемні питання та шляхи вирішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/terutor_gromad-8bead.pdf

22. Чубарь О.Г. Децентралізація і фінансове забезпечення територіальної громади / О.Г. Чубарь, К.С. Машіко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Економіка. – 2016. – №1 (47). – С. 419 – 426.

Додаток А

Доходи місцевих бюджетів України, тис.грн.

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відношення 2017р до 2014 р у %
Податкові надходження всього, у т.ч.:	87 333 669,7	98 218 360,5	146902245,8	201005127,7	2307
Податок на доходи фізичних осіб	62 557 178,1	54 921 180,5	78 971 321,5	110652727,9	176,9
Податок на прибуток підприємств	259 539,2	4 276 842,4	5 879 103,9	6 484 868,1	2498,6
Плата за використання природних ресурсів	14 560 561,1	2 154 369,4	2 516 185,2	2 471 203,2	16,9
Земельний податок та орендна плата	12 083 924,3	14 831 424,3	23 323 603,0	26 384 514,0	218,3
Акцизний податок	-	7 684 628,9	11 628 186,5	13 155 974,1	-
Єдиний податок	7 413 250,0	10 975 094,3	17 167 102,1	23 388 298,4	315,5
Екологічний податок	1 216 427,7	1 585 626,3	3 368 265,1	2 977 649,4	244,8
Фіксований сільськогосподарський податок	122 244,0	-	-	-	-
Інші податки та збори	-	552565,2	2276252,8	12674579,2	-
Неподаткові надходження всього, у т.ч.:	12 257 520,2	20 147 953,3	21 859 195,8	25 972 976,6	211,9
Доходи від власності та підприємницької діяльності	337 480,0	478 144,7	1 774 544,6	2 340 895,8	693,6
Адміністративні збори та платежі	1 583 276,3	2 846 124,7	3 360 372,5	3 980 787,9	251,4
Інші неподаткові надходження	748 685,4	1 536 640,3	1 857 392,1	2 697 655,1	360,3
Власні надходження бюджетних установ	9 588 078,4	15 287 043,6	14 866 886,6	16 953 637,8	176,8
Доходи від операцій з капіталом	1 127 689,1	1 628 137,1	1 402 487,3	1 873 557,6	166,1
Офіційні трансферти від органів державного управління	130 600936,4	173979 997,7	195395273,6	272602946,5	208,7
Всього доходів	231 702011,5	294 460228,0	366 143119,5	502098306,9	216,7

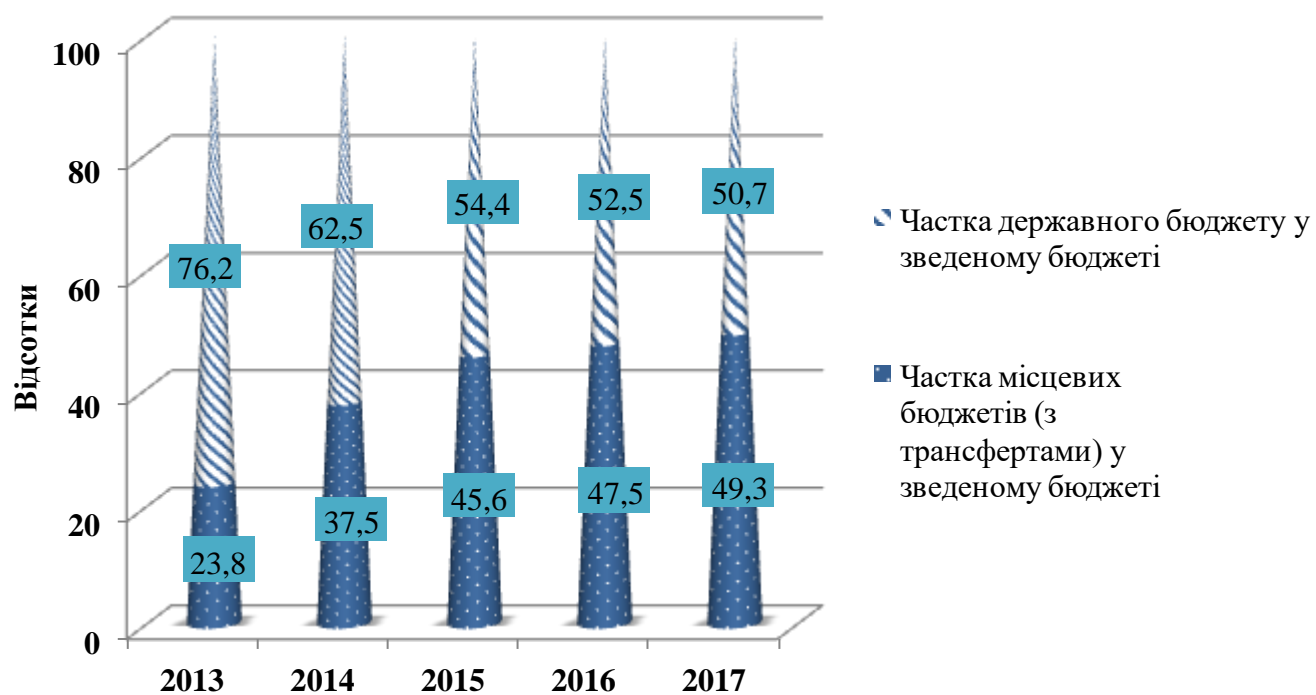
Додаток Б

Структура доходів місцевих бюджетів України, %

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення 2017 р до 2014 р,(+,-)
Податкові надходження всього, у т.ч.:	37,7	33,4	40,1	40,0	2,3
Податок на доходи фізичних осіб	27,0	18,7	21,6	22	-5
Податок на прибуток підприємств	0,1	1,5	1,7	1,3	1,2
Плата за використання природних ресурсів	1,1	0,7	0,7	0,5	-0,6
Земельний податок та орендна плата	5,2	5,4	6,7	5,8	0,6
Акцизний податок	-	2,6	3,2	2,6	
Єдиний податок	3,2	3,7	4,7	4,7	1,5
Екологічний податок	0,5	0,5	0,9	0,6	0,1
Фіксований сільськогосподарський податок	0,1	-	-	-	-
Інші податки та збори	-	0,2	0,6	2,5	-
Неподаткові надходження всього, у т.ч.:	5,3	6,8	6,0	5,2	-0,1
Доходи від власності та підприємницької діяльності	0,1	0,2	0,5	0,5	0,4
Адміністративні збори та платежі	0,7	1,0	1,0	0,8	0,1
Інші неподаткові надходження	0,3	0,5	0,5	0,5	0,2
Власні надходження бюджетних установ	4,1	5,2	4,2	3,4	-0,7
Доходи від операцій з капіталом	0,5	0,6	0,4	0,4	-0,1
Офіційні трансферти від органів державного управління	56,4	59,1	53,4	54,3	-2,1
Всього доходів	100	100	100	100	0

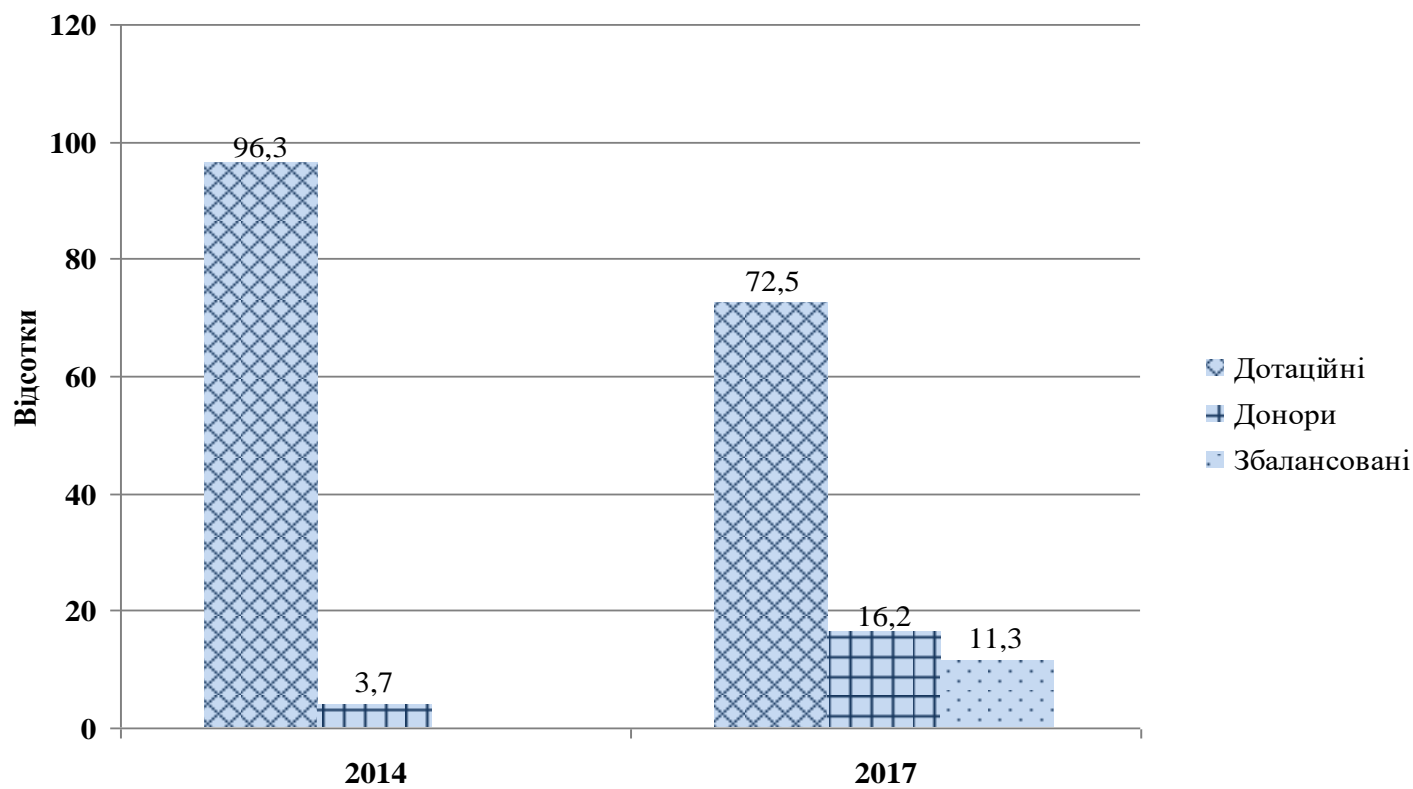
Додаток В

Динаміка частки місцевих бюджетів (з трансфертами) у зведеному бюджеті України за 2013 – 2017 рр., %

Відсоток дотаційності місцевих бюджетів України у 2014 – 2017 рр.

Додаток Е

Основні промислові підприємства, що розташовані на території ради

№ з/п	Назва підприємства	Основний вид діяльності
1	ДП "ДНПРОПЕТРОВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЗЕМЛЕУСТРОЮ"	Дослідження й експериментальні розробки у сфері інших природничих і технічних
2	ПРАТ "БДЖОЛОАГРОСЕРВІС"	Розведення інших тварин
3	ФРУНЗЕНСЬКЕ МУВГ	Допоміжна діяльність у рослинництві
4	ТДВ "СПМК-90"	Будівництво споруд електропостачання та телекомунікацій
5	ТОВ "НВП ДЖЕРЕЛО"	Надання допоміжних комерційних послуг (пакування)
6	ПРАТ АВП "СОДРУЖЕСТВО"	Будівництво житлових і нежитлових будівель
7	ТОВ АПФ "АГРОІНВЕСТ"	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур
8	ПП "ДИВОЦВІТ"	Виробництво іншої хімічної продукції (клей)
9	ТОВ "ДНПРОПРОМЛІТ"	Лиття сталі
10	ТОВ "КАБЕЛЬНИЙ ЗАВОД "ЕНЕРГОПРОМ"	Виробництво інших видів електронних і електричних проводів і кабелів
11	ТОВ "АГРОМАШСЕРВІС"	Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна
12	ТОВ М'ЯСОКОМБІНАТ "ЮВІЛЕЙНИЙ"	Виробництво м'ясних продуктів
13	ФГ "ОБРІЙ"	Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах
14	ТОВ "КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА "КВІТЕНЬ"	Виробництво сухарів і сухого печива; борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання
15	ТОВ "АГРОФІРМА ДНПРО"	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур
16	ТОВ "КОРПОРАЦІЯ "АГРО-СОЮЗ"	Вантажний автомобільний транспорт
17	ТОВ "ЛІДЕР"	Складське господарство
18	ТОВ "МБК "УКРАЇНА-КАНАДА"	Організація будівництва будівель
19	ПРАТ "ІНТЕРКЕРАМА"	Виробництво керамічних плиток і плит
20	ТОВ "РІДНИЙ ПРОДУКТ"	Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості
21	ПП "СІГМА"	Розведення свиней
22	ТОВ "АГРІКОЛА-Україна"	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур
23	ТОВ «СНЕК ПРОДАКШН»	Інші види перероблення та консервування фруктів і овочів

Основні торговельні компанії, що знаходяться на території громади

№ з/п	Назва підприємства	Вид діяльності
1	ТОВ "ТБД ОЛДІ"	Оптова торівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням
2	ТОВ "АТЬ-МАРКЕТ"	Роздрібна торгівля 3
3	ТОВ "АТЬ-ІНВЕСТ"	Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна
4	ТОВ "АТЬ-ТОРГСТРОЙ"	Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна
5	КОРПОРАЦІЯ "АТЬ"	Діяльність головних управлінь (хедофісів)
6	ПП "ТРАНС ЛОГІСТИК"	Вантажний автомобільний транспорт
7	ТОВ "РІТЕЙЛ-ДЕВЕЛОПМЕНТ"	Надання допоможних комерційних послуг
8	ТОВ "РІАЛ ІСТЕЙТ"	" Купівля та продаж власного нерухомого майна
9	ТОВ "ЛОГІСТИК ЮНІОН"	Складське господарство
10	ТОВ "ІСТЕЙТ МЕНЕДЖМЕНТ"	Купівля та продаж власного нерухомого майна
11	ТОВ "МЕТРО КЕШ ЕНД КЕРІ УКРАЇНА"	Оптово-роздрібна торгівля
12	ТОВ "ЕПЦЕНТР К"	Роздрібна торгівля
13	ТОВ "МЕТРОПОЛІЯ"	Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна
14	ТОВ "ГРУ"	Роздрібна торгівля
15	ТОВ "БІОТЕРРА"	Оптова торгівля хімічними продуктами

Аналіз виконання плану по доходах
Загальний фонд
на 29.12.2017, тис.грн.

ККД	Доходи	отг Слобожанське				
		Пот.річ.план	Ут.плану за період	Факт	+/-	% виконання
10000000	Податкові надходження	231 262,2	275 477,9	293 100,3	17 622,4	106,4
11010000	Податок та збір на доходи фізичних осіб	153 448,3	176 511,7	195 363,6	18 851,9	110,7
11020000	Податок на прибуток підприємств	51,0	52,7	52,7	0,0	100,0
14040000	Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів	32 174,7	25 393,5	14 816,8	-10 576,7	58,3
18000000	Місцеві податки	45 588,1	46 019,9	52 208,9	6 189,0	113,4
18010000	Податок на майно	28 959,4	29 114,5	33 621,8	4 507,4	115,5
18010500	Земельний податок з юридичних осіб	2 016,7	3 570,9	6 480,1	2 909,1	181,5
18010600	Орендна плата з юридичних осіб	18 191,2	16 613,7	17 198,8	585,1	103,5
18010700	Земельний податок з фізичних осіб	360,8	360,8	741,5	380,7	205,5
18010900	Орендна плата з фізичних осіб	1 725,0	1 725,0	1 726,1	1,2	100,1
18050000	Єдиний податок	16 628,7	16 905,4	18 594,8	1 689,4	110,0
20000000	Неподаткові надходження	1 170,3	11 539,7	19 047,2	7 507,4	165,1
21000000	Доходи від власності та підприємницької діяльності	16,2	10 239,7	17 333,6	7 093,9	169,3
21080000	Інші надходження	16,2	18,2	7,3	-10,9	40,2

Продовження додатку Ж

21081100	Адміністративні штрафи та інші санкції	16,2	18,2	7,3	-10,9	40,2
22000000	Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	1 154,2	1 300,0	1 713,6	413,6	131,8
22090000	Державне мито	97,2	104,8	103,2	-1,6	98,4
40000000	Офіційні трансферти	28 952,1	30 138,5	30 135,5	-3,0	100,0
41020000	Дотації	3 436,4	3 436,4	3 436,4	0,0	100,0
41030000	Субвенції	25 515,7	26 702,1	26 699,1	-3,0	100,0
Всього з урахуванням трансфертів		261 384,6	317 156,6	342 283,4	25 126,8	107,9

Аналіз фінансування установ на 29.12.2017

Загальний фонд, тис.грн.

Код	Показник	Затверджений план на рік	План на рік з урахуванням змін	Касові видатки за вказаний період	% виконання на вказаний період
0170	Організаційне, інформаційно-аналітичне та матеріально-технічне забезпечення діяльності обласної ради, районної ради, районної у місті ради (у разі її створення), міської, селищної, сільської рад	12 633,7	17 363,8	16 470,7	94,856
1010	Дошкільна освіта	38 944,4	39 519,1	34 283,9	86,753
1020	Надання загальної середньої освіти загальноосвітніми навчальними закладами, спеціалізованими школами, ліцеями, гімназіями, колегіумами	40 687,1	45 739,2	41 163,4	89,996
3141	Здійснення заходів та реалізація проектів на виконання Державної цільової соціальної програми «Молодь»	122,0	122,0	88,9	72,83
3160	Оздоровлення та відпочинок дітей	199,9	598,2	394,7	65,987
3300	Інші установи та заклади	1 196,0	2 670,6	1 901,9	71,22
3400	Інші видатки на соціальний захист населення	2 483,6	4 154,0	3 148,6	75,796
4030	Філармонії, музичні колективи і ансамблі та інші мистецькі заклади та заходи	1 067,0	1 759,4	1 627,0	92,47
4060	Бібліотеки	136,1	170,9	117,9	69,001

Продовження додатку 3

4090	Палаці і будинки культури, клуби та інші заклади клубного типу	759,2	855,1	601,0	70,28
4100	Школи естетичного виховання дітей	5 894,9	5 919,9	4 609,8	77,88
5061	Забезпечення діяльності місцевих центрів фізичного здоров'я населення 'Спорт для всіх' та проведення фізкультурно-масових заходів серед населення регіону	1 521,2	2 784,3	2 736,8	98,296
6010	Забезпечення надійного та безперебійного функціонування житлово-експлуатаційного господарства	5 473,7	9 932,8	9 226,4	92,89
6030	Фінансова підтримка об'єктів житлово-комунального господарства	200,0	200,0	0,0	0,000
6060	Благоустрій міст, сіл, селищ	5 737,2	5 629,5	3 980,9	70,72
6650	Утримання та розвиток інфраструктури доріг	0,0	1 133,5	1 113,6	98,24
7310	Проведення заходів із землеустрою	3 600,0	1 214,9	567,5	46,71
8010	Резервний фонд	1 000,0	1 000,0	0,0	0,000
8120	Реверсна дотація	34 717,2	34 717,2	34 717,2	100,000
8390	Медична субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам	10 840,6	10 840,6	10 840,6	100,000
8600	Інші видатки	2 725,0	1 841,2	1 065,7	57,88
8700	Інші додаткові дотації	0,0	394,4	394,4	100,00
8800	Інші субвенції	0,0	900,3	666,6	74,04
Усього		171 001,9	193 097,8	172 401,5	89,28